

ELS PRESSUPOSTOS DE GUERRA DE L'AJUNTAMENT DE MATARÓ (1936-1939)

Quan esclatà la contesa bèl·lica el juliol de 1936, l'Ajuntament de Mataró es regia pel pressupost prorrogat de 1934, perquè al març de 1936, en tornar-se a fer càrrec del govern municipal, els regidors de la majoria d'esquerres no veieren bé el pressupost elaborat per l'Ajuntament de dretes que havia ocupat el govern després dels fets d'octubre de 1934, i, com que no hi havia temps per elaborar-ne un de nou, es prorrogà el de 1934, que fou fet pel mateix ajuntament d'esquerres.

Aquest pressupost, el darrer d'un any, diguem-ne «normal», era d'1.845.451,83 pessetes; sancionat per la Generalitat de Catalunya i publicat al BOGC i al Butlletí Mensual d'Estadística.

En sessió extraordinària del ple de l'Ajuntament de Mataró, en data de 26 de juny de 1937, s'aprovà el nou pressupost per a l'any en curs, que pujava a 3.678.915,44 pessetes. El batlle, Ramon Molist, el justificà dient que del juliol ençà la corporació s'havia hagut de fer càrrec d'una sèrie de despeses no previstes per mor de la guerra, que les resumí com segueix:

Despeses per noves obligacions no pressupostades:

15 % augment sous: decret de la Generalitat	200.000 ptes
Assistència Social	500.000 »
Foment: atur forçós:	600.000 »
Cultura, escoles confessionals:	200.000 »
Sous funcionaris:	<u>150.000 »</u>
Total	1.500.000 ptes de més

Que per fer front a aquestes despeses extres s'obrí una subscripció pública que recollí 1.600.000 pessetes, però que ja s'havien exhaurit en aquell moment.

Incloent-hi les noves despeses, el pressupost ordinari pujava a 3.568.915,44 pessetes (si hi afegim les 110.000 pessetes pressupostades per a l'Eixample, tenim la xifra anterior de 3.678.915,44 pessetes), i com que resultaven del tot insuficients els ingressos ordinaris calculats per a l'exercici de 1937, que eren d'1.708.915,44 pessetes, resultava un dèficit d'1.860.000 pessetes.

Per tal d'anivellar el pressupost i d'acord amb la nova normativa dictada per la Generalitat, l'Ajuntament havia de posar nous impostos, que quedaven recollits i especificats en la *Carta Financera*, que s'aprovà tot seguit. Previstos en aquesta carta, es pensava recaptar els següents impostos i quantitats:

Impostos sobre consums	100.000 ptes
Recàrrec sobre espectacles públics	100.000 »
Arbitri consum vins	80.000 »
Impost sobre treball de la terra	200.000 »
Impost sobre articles de luxe	30.000 »
Recàrrec exportacions industrials locals	<u>1.350.000 »</u>
Total	1.860.000 ptes

CÀLCUL REAL DE LES DESPESES DE GUERRA

Les xifres esmentades en aquest ple de l'Ajuntament eren totes arrodonides. Si féssim un senzill càlcul aritmètic, veuríem quines foren les despeses ocasionades per la guerra:

Pressupost de 1937	3.678.915,44 ptes
Pressupost de 1936	<u>1.845.451,83 ptes</u>
Diferència	1.833.463,61 ptes

Si al pressupost del primer any de guerra li restem el del darrer any de pau, tenim una diferència d'1.833.451,61 pessetes, que seria realment el dèficit provocat per les noves obligacions. Tot això calculat el 20 de juny, que és quan s'elaborà el pressupost de 1937. Aquest dèficit és realment allò que es gastà de més entre juliol de 1936 i juny de 1937.

Si observem la justificació de la liquidació del pressupost de 1937, realitzada en data de 20 d'abril de 1938, veiem que l'1.860.000 pessetes previstes de recaptar durant l'exercici quedà reduït a 410.854,14 pessetes. Per això, es reduïren les expectatives recaptatòries a través de la *Carta Financera* per a l'exercici econòmic de l'any següent a 1.635.000 pessetes.

També es pressupostaren 1.105.955,22 pessetes, per recollir a través d'una subscripció pública que s'havien d'afegir al pressupost ordinari de 1937, però només s'arribà a 547.521,24 pessetes. Tenint en compte que es recolliren durant el mig any que va de juny a desembre de 1937, resulta una quantitat bastant elevada, i pagada voluntàriament (!!) per la ciutadania. Si l'afegim a l'1.600.000 recollits des de juliol de 1936 fins al juny de 1937, representa un esforç enorme: 2.143.521,24 pessetes.

Fent el mateix càlcul per a l'any 1938, tenim que el dèficit real és de 2.322.291,70 pessetes, que sumades a l'anterior donen 4.155.755,31 pessetes per als anys 1937 i 1938.

Pressupost de 1938	4.167.743,53 ptes
Pressupost de 1936	<u>1.845.451,83 ptes</u>
Dèficit	2.322.291,70 ptes

L'exercici econòmic de 1938 no va ser liquidat, per tant, no sabem realment si es compliren les previsions. Fem la suposició que sí, altrament seria impossible de calcular ara, després de més de seixanta anys, la liquidació corresponent. Per a 1939 no hi hagué tampoc temps de preveure cap pressupost; com que fins que no s'aprovava el nou pressupost es funcionava amb el vigent l'any anterior, per tant, si les despeses pressupostades eren de 347.311,96 pessetes i els restem les despeses mensuals del darrer any normal, ens queda el dèficit de 193.524,30 pessetes.

Pel quasi mig any de 1936 que es visqué una situació anormal no hi ha cap compte fet. Si les despeses extra calculades per a tot un any -1937- eren d'1.860.000 pessetes i nosaltres les hem reduïdes; fent una projecció proporcional als mesos anteriors de 1936, tenim que representarien entre 821.500 pessetes (segons el càlcul de l'Ajuntament) i 809.779,76 (segons el nostre càlcul):

- 1937 a) 1.860.000 dividit per 12 mesos, igual a 155.000 ptes cada mes.
- 1937 b) 1.833.463,61 dividit per 12 mesos, igual a 152.788,63 ptes al mes.

Si ho multipliquem pels mesos transcorreguts del 19 de juliol fins al 31 de desembre de 1936, és a dir, 5,3, tenim el següent:

- a) 155.000 per 5,3 igual a 821.500 ptes
- b) 152.788,63 per 5,3 igual a 809.779,76 ptes

Així, doncs, aquest quadre és el resum de les despeses generades per la guerra:

1936 (19 de juliol a 31 de desembre)	809.779,76 //	821.500
1937	1.833.463,61 //	1.860.000
1938	2.322.291,70	
1939 (gener)	<u>193.524,30</u>	
Total	5.159.059,37 //	5.197.316,00 ptes

CONCLUSIONS

Aquest càlcul representa la despesa pública generada per l'Ajuntament de la ciutat de Mataró per raó de les circumstàncies bèl·liques, i és només un càlcul aproximat. Dins d'aquestes figures s'inclouen els costos originats pels bombardeigs,¹ els refugiats de guerra,² etc. La subscripció voluntària no es comptabilitza ací, però aquests diners anaren a parar a la caixa pública i serviren per pagar les despeses pressupostades. No s'acabaren de liquidar els pressupostos ni es gastà tot el pressupostat, ni tampoc s'arribà a pagar tot, es deixà molt a deure, deutes que l'Ajuntament franquista rebutjà de pagar.

El cost real de la contesa bèl·lica fou molt superior a les xifres esmentades, ja que les organitzacions políticossindicals i les entitats de tota mena, així com les persones físiques, tingueren unes despeses que som incapaços de quantificar.

Aquestes dades són tan sols una aproximació de la despesa pública local, entre 5.159.059,37 i 5.197.316 de pessetes de 1936.

Si obviam la inflació i la devaluació consegüents experimentades per la pesseta durant la guerra, segons un estudi del Banc Bilbao-Vizcaya la pesseta de 1936 es valora en 222,612 de 1999, per tant, aquesta xifra representa entre 1.148.468.524,47 i 1.156.984.909,39 de pessetes actuals, que són entre 6.902.434,85 i 6.953.619,35 euros de l'any 2001.

Per fer-nos-en una idea, podem comparar-lo amb els pressupostos de l'Ajuntament de Mataró per al 2005, que són de 93.173.753,52 euros. Una tretzena part del pressupost ordinari de despeses anuals municipal és el que ens va costar mínimament la guerra civil als mataronins. Déu n'hi do !

Josep Xaubet
Historiador

NOTES

- 1.- Dotze cases totalment destruïdes, vuit de parcialment i seixanta-cinc d'afectades.
- 2.- 3.457 refugiats al 23 de gener de 1939. El seu manteniment costava dues pessetes diàries: una la subvencionava la Generalitat i l'altra l'Ajuntament.

FONTS HISTÒRIQUES

Arxiu Municipal de Mataró (=AMM), Secció Intervenció.

- Expedient de pressupostos de 1936, 1937, 1938 i 1940. No he trobat el de 1939.
- Llibre diari: 1940.
- Llibre Major.
- Diari d'intervenció d'ingressos.
- Diari d'intervenció de despeses.
- Llibre de despeses i ingressos: 1936, 1937, 1938, 1939, 1940; per trimestres, per capítols i epígrafs.
- Llibre de balanços.
- Llibre auxiliar d'ingressos.
- Llibre auxiliar de despeses.
- Dins del pressupost ordinari: manaments de pagaments anys 1936, 1937, 1938, 1939, per trimestres i per capítols: defensa, cultura, atur obligatori, etc.
- Dins d'intervenció: manaments d'ingrés (des de 1923 a 1975), anys 1936, 1937, 1938, 1939; per trimestres.